

# Kultūras EP

## Meža ainavas vizuālā kvalitāte

### Vispārīga informācija

1. tabula: Indikators atbilstoši CICES V.5.1 klasifikācijai

|                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|---------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| EP sekcija<br><i>ES section</i> | Kultūras EP (biotiski)<br><i>Cultural (Biotic)</i>                                                                                                                                                                                                                                               |
| EP nodaļa<br><i>ES division</i> | Tieša, in situ un āra mijiedarbība ar dzīvām sistēmām, kas ir atkarīga no atrašanās vidē<br><i>Direct, in-situ and outdoor interactions with living systems that depend on presence in the environmental setting</i>                                                                             |
| EP grupa<br><i>ES group</i>     | Fiziska un pieredzē balstīta mijiedarbība ar dabisko vidi<br><i>Physical and experiential interactions with natural environment</i>                                                                                                                                                              |
| EP klase<br><i>ES class</i>     | Dzīvo sistēmu īpašības, kas nodrošina veselību, atlabšanu un prieku sekmējošas aktivitātes, veicot pasīvu vai vērojošu mijiedarbību<br><i>Characteristics of living systems that enable activities promoting health, recuperation or enjoyment through passive or observational interactions</i> |
| EP kods<br><i>ES code</i>       | 3.1.1.2                                                                                                                                                                                                                                                                                          |

Novērtētie EP aspekti: Potenciāls – meža ainavas vizuālā kvalitāte

### Teorētiskais pamatojums

Metode meža ainavas vizuālās kvalitātes novērtēšanai izstrādāta, izmantojot socioloģiska pētījuma rezultātus (Donis, Straupe, nepublicēti dati), kura ietvaros respondenti veica vizuāli atšķirīgu meža nogabalu vizuālās kvalitātes novērtējumu. Pavisam kopā tika izmantoti 45 dažādi mežsaimnieciskās darbības vai traucējumu ietekmētu mežu attēli, un katram respondentam parādīti 9 pāri attēlu (katrs pāris apm. 200 cilvēkiem), lūdzot novērtēt sekojošā skalā: "patīk labāk", "drīzāk patīk labāk", "līdzīgi". Nākamajā pētījuma fāzē šie attēli tika parādīti arī dažādu specialitāšu studentiem (vides saimniecība, ūdens saimniecība, ainavu arhitektūra, mežsaimniecība un mežzinātnieki), kas attēlos redzamo mežu novērtēja pēc divām dažādām metodēm – 1) salīdzinājumā pārus, 2) individuālus attēlus, nosakot katra attēla vērtējumu no 1 (ļoti neglīts), līdz 10 (ļoti skaists), katrai ballei dodot vārdisku novērtējumu (Donis, Straupe, nepublicēti dati). Rezultātā katram attēlos redzamajam mežam tika piešķirts vidējais „vizuālās pievilcības rādītājs”. Pēc tam katrs attēls tika aprakstīts atbilstoši tajā redzamās mežaudzes taksācijas rādītājiem: valdošā suga, attīstības stadija (izcirtums, kāršaudze, vidēja vecuma audze, pieaugusi audze, pāraugusi audze), I stāva vidējā augstums, koku izvietojums (vienmērīgs vai grupās) un ainavas tips (aizklāta ainava, pusatklāta ainava, atklāta ainava). Rezultātā, automātiskai nogabala vizuālā pievilcības novērtēšanai ieteikta sekojoša sakarība:

$$V_{\text{vizual}} = a_0 + a_1 (\text{Vald. suga}) + a_2 (\text{Vecumgrupa}) + a_3 (\text{ainavas tips}) + a_4 (\text{pielūžņojums}), \text{ kur}$$

$a_0$  – konstante (+4,80);

$a_1$  – ja  $K10>5$  &  $S10=P$ , (+0,15); ja  $K10>5$  &  $S10=E$ , tad (-0,24); ja  $K10>5$  &  $S10=$ lapu koki; tad (0); citādi (-0,20);

$a_2$  – ja izcirtums, tad (0); ja jaunaudze ( $h>1m$ ), tad (+1,16); ja vid. vecuma, tad (+1,66); citādi (+1,82);

$a_3$  – ainavas tips: aizklāta ar horizontālu slēgumu (+0,40); ainava aizklāta ar vertikālu slēgumu (+0,06); ainava pusatklāta ar retinātu slēgumu (+0,85); ainava pusatklāta ar grupveida slēgumu (+0,72).

$a_4$  – ja pielūžņojums (-0,52).

Maksimālais vērtējums (briestaudze vai vecāka P audze, ar retinātu pusatklātu ainavu, bez pielūžņojuma) – (+7,62 punkti). Minimālais vērtējums pielūžņots izcirtums (4,28 punkti).

## Indikatora skalas izveidošana

Indikatora skala (2. tabula) izstrādāta atbilstoši vizuālās pievilcības vērtējuma minimālajām un maksimālajām vērtībām.

**2. tabula:** Indikatora skala

| EP vērtība | Novērtējums ballēs | Novērtējums vārdiski     |
|------------|--------------------|--------------------------|
| 1          | $\leq 5$           | nav pievilcīgs           |
| 2          | 5,1-6,0            | dīzāk, ka nav pievilcīgs |
| 3          | 6,1-7,0            | dīzāk, ka pievilcīgs     |
| 4          | 7,1-7,5            | pievilcīgs               |
| 5          | $\geq 7,5$         | ļoti pievilcīgs          |

## Informācijas un datu avoti EP novērtējumam

- Nepieciešamā izejas informācija – meža tips;
- Datu avots, turētājs – Meža Valsts reģistrs, Valsts Meža dienests;
- Mazākā telpiskā vienība – meža nogabals;
- Iekļautas šādas meža zemes kategorijas – mežs (kategorija - 10) un izcirtums (kategorija - 14).
- Dati pieejami par sekojošu laika periodu (gadiem) – kopš 2000.gada.

## Izmantotā literatūra

1. Donis, J. (2008) Pārskats par meža attīstības fonda atbalstīto pētījumu – Nekailciršu meža apsaimniekošanas modeļa izstrāde. LVMI Silava. 115 lpp.